

Kompensējošā transfertcenu korekcija – “glābšanas rīnkis” uzņēmumam? 1/3/23

Vecākais konsultants transfertcenu nodaļā,
PwC Latvija
Elvijs Logins

Vecākā projektu vadītāja transfertcenu
nodaļā, PwC Latvija
Zane Smutova

Latvijas transfertcenu (TC) regulējums nosaka, ka uzņēmumiem, kas veic darījumus ar saistītām personām, jānodrošina tajos tirgus cenu principa ievērošana neatkarīgi no tā, vai darījumu partneri ir Latvijas vai ārvalsts nodokļu rezidenti. Tirgus cenu princips savā būtībā nosaka to, ka uzņēmumam, veicot salīdzināmus darījumus salīdzināmos apstākļos, jāgūst salīdzināmi ieņēmumi neatkarīgi no tā, vai darījums veikts ar saistītu vai nesaistītu darījumu partneri. Pamatā uzņēmumi to apzinās un izprot, tomēr pastāv dažādi fakti un apstākļi, kas apgrūtina šīs prasības sekmīgu īstenošanu “reāllaikā”, jo nereti pirms darījuma veikšanas vai tā īstenošanas brīdī uzņēmumiem nav pietiekamas informācijas par tirgus cenām, kādas salīdzināmos darījumos piemēro nesaistīti darījumu partneri. Talkā var nākt TC korekcija, kas ne vienmēr ir tik “sāpīga”, kā sākotnēji varētu šķist. Šajā rakstā – par TC korekciju, ko uzņēmums var veikt uzņēmumu ienākuma nodokļa (UIN) vajadzībām, koriģējot apliekamo bāzi.

Korekcija

Praksē ir vairāki TC korekciju veidi, taču tikai viens no tiem nerada uzņēmumam negatīvas sekas (t.sk. netiek piemērotas soda naudas), proti, t.s. kompensējošā (*true-up*) jeb gada beigu korekcija. Faktiskā TC tiek salīdzināta un saskaņota UIN vajadzībām ar cenu (vērtību), ko uzņēmums uzskata par tirgus līmenim atbilstošu (visbiežāk ar izvēlētu vērtību no salīdzināmo datu atlases rezultātiem). Iegūtā cenas (vērtības) starpība ļauj aprēķināt veicamo TC korekciju, ko atspoguļot pārskata gada pēdējās UIN deklarācijas 6.5. rindā, kas kalpos kā ar UIN apliekamā bāze, lai aprēķinātu papildus maksājamo nodokli.

TC neatbilstība tirgus cenai (vērtībai) var rasties gadījumos, kad nav saņemti tirgus līmenim atbilstoši ieņēmumi no pārdotajām precēm vai sniegtajiem pakalpojumiem, vai arī gadījumos, kad radušās tirgus līmenim neatbilstoši augstas izmaksas. Katram no šiem gadījumiem ir sava TC korekcijas aprēķins. Zemāk ar teorētisku piemēru palīdzību izskatīsim katru no gadījumiem.

1) Uzņēmuma “A” gūtie ieņēmumi no preču pārdošanas saistītam uzņēmumam “B” nav pietiekami, lai gūtu tirgus līmenim atbilstošu peļnu.

Pārskata periodā uzņēmums “A” pārdeva preces saistītam uzņēmumam “B”. Sagatavojojot gada pārskatu, uzņēmums secināja, ka gūtie ieņēmumi nespēj nosegt ar preču pārdošanu saistītās izmaksas un uzņēmums no darījuma cieš 7000 EUR zaudējumus, proti, tīrās peļnas uzcenojums darījumā ir -6,54%.

Uzņēmums “A” sagatavoja salīdzināmo datu atlasi, lai noskaidrotu, kāds ir **tīrās peļnas uzcenojuma tirgus diapazons**, ko guva salīdzināmi nesaistīti uzņēmumi veicot atbilstošu saimniecisko darbību:

Minimālā vērtība	1,98%
Apakšējā kvartile	3,89%
Mediāna	5,00%
Augšējā kvartile	5,78%
Maksimālā vērtība	7,23%

No iegūtajiem rezultātiem uzņēmums secināja, ka nav veicis saistīto pušu darījumu atbilstoši tirgus cenu principam, jo tirgus diapazonā ietilpstotās vērtības bija lielākas par uzņēmuma piemērotā tīrās peļņas uzcenojuma rezultātu.

UIN vajadzībām uzņēmums nolēma veikt TC korekciju, kā tirgus cenu nosakot iegūtā tirgus diapazona mediānu 5,00%. Uzņēmums secināja, ka preču pārdošanas darījumā ar uzņēmumu "B" tam bija jāgūst ieņēmumi nevis 100 000, bet 112 350 EUR, lai darījuma rezultāts atbilstu tirgus cenu principam. Tādēļ uzņēmuma "A" ar UIN apliekamā bāze pārskata perioda pēdējā UIN deklarācijā tika palielināta par 12 350 EUR, norādot to 6.5. rindā:

Rādītāji	Pirms korekcijas (EUR)	Pēc korekcijas (EUR)
Ieņēmumi no preču pārdošanas uzņēmumam "B"	100 000	112 350 (107 000 + 5,00%)
Pārdoto preču ražošanas izmaksas (1)	107 000	107 000
Tīrā peļņa (2)	-7000	5350
Tīrās peļņas uzcenojums (2/1)	-6,54%	5,00%
TC korekcija UIN deklarācijas 6.5. rindā		12 350

2) **Uzņēmumam "A" radās palielināti izdevumi, iegādājoties preces no saistīta uzņēmuma "B" (tam radušās nepamatoti augstas izmaksas), tādēļ uzņēmums "A" nespēj gūt tirgus līmenim atbilstošu peļņu.**

Pārskata periodā uzņēmums "A" iegādājās preces no saistīta uzņēmuma "B" savas saimnieciskās darbības īstenošanai. Sagatavojot gada pārskatu, uzņēmums secināja, ka ir cietis zaudējumus, kam par iemeslu ir nepamatoti augstas izmaksas preču iegādei no uzņēmuma "B".

Patiesās tirgus situācijas noskaidrošanai uzņēmums "A" veica salīdzināmo datu atlasi, lai noteiktu, kāds ir **tīrās peļņas normas tirgus diapazons**, kas bija radies salīdzināmiem nesaistītiem uzņēmumiem, veicot atbilstošu saimniecisko darbību:

Minimālā vērtība	1,91%
Apakšējā kvartile	3,76%
Mediāna	4,82%
Augšējā kvartile	5,69%
Maksimālā vērtība	7,09%

Izvērtējot iegūto tirgus diapazonu, uzņēmums "A" secināja, ka tā gūtā tīrās peļņas norma ir neatbilstoši zema (zaudējumi). Tā kā preču realizācijas cenas nosaka tirgus mehānismi, uzņēmums secināja, ka negatīva tīrās peļņas norma radusies paaugstinātu preču iegādes izmaksu dēļ.

Uzņēmums "A" UIN vajadzībām nolēma veikt TC korekciju, par atbilstošu tirgus cenu izvēloties iegūtā tirgus diapazona mediānu 4,82%. Uzņēmums "A" secināja, ka patiesās preču iegādes izmaksas bija par 9820 EUR augstākas, tādēļ uzņēmuma "A" ar UIN apliekamā bāze pārskata perioda pēdējā UIN deklarācijā tika palielināta par 9820 EUR, norādot to 6.5. rindā:

Rādītāji	Pirms korekcijas (EUR)	Pēc korekcijas (EUR)
Ieņēmumi no iegādāto preču realizācijas (1)	100 000	100 000
		95 180
Pārdoto preču iegādes izmaksas	105 000	100,000 - (100 000 * 0,0482)
Tīrā peļņa (2)	-5000	4820
Tīrās peļņas norma	-5,00%	4,82%
TC korekcija UIN deklarācijas 6.5. rindā		9820

No apskatītajiem piemēriem var secināt, ka kompensējošā TC korekcija UIN vajadzībām var palīdzēt uzņēmumiem ievērot tirgus cenu principu.

Latvijas TC regulējumā nav noteikts, līdz kurai no tirgus diapazona vērtībām jāveic korekcija, jo katra no tirgus diapazonā ietvertajām vērtībām ir uzskatāma par tirgus cenu (vērtību). Tādējādi uzņēmums var izvēlēties bāzes vērtību, līdz kurai veikt korekciju, sagatavojot šādas izvēles pamatojumu.

Taču VID var apstrīdēt gan uzņēmuma izvēlēto tirgus diapazona vērtību, gan veikto salīdzināmo datu atlasi, ja uzskatīs, ka tā nav izvēlēta pamatoti vai ja salīdzināmie saimnieciskās darbības veicēji nav pilnībā salīdzināmi ar kontrolēto uzņēmumu.

Turklāt uzņēmumiem ir vēlams veikt kompensējošo TC korekciju UIN vajadzībām līdz attiecīgā gada pārskata iesniegšanai, jo UIN likuma 17. panta astotā daļa pieļauj, ka šai nodokļa piemaksai nepiemēro nokavējuma naudu.